مدیریت و کارآفرینی در ورزش
دو فصلنامه علمی دانشکده ملی مهارت محمودآباد
سال چهارم؛ شماره دوم؛ پاییز و زمستان ۱۴۰۴
آدرس نشریه: https:// jmes.nus.ac.ir

مقاله پژوهشی

مدل‌سازی ساختاری علی – معلولی و اولویت‌بندی عوامل ترک ورزش و فعالیت‌های بدنی در کودکان (با استفاده از تکنیک دنپ DANP)

الهه حسینی[۱]، امیر قنبرپور نصرتی[۲]، سمیرا احمدی [۳]

۱. استادیارگروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران.

۲. دانشیارگروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران.

۳. کارشناسی ارشد، معلم، اداره آموزش و پرورش کاشان، کاشان، ایران.

اطلاعات مقاله

دریافت مقاله: ۱۴۰۴/۰۶/۲۵
پذیرش مقاله: ۱۴۰۴/۰۸/۲۰

کلیدواژگان:
ترک ورزش،
تکنیک دنپ،
فعالیت‌های ورزشی،
کودکان،
آمیخته اکتشافی

نویسنده مسئول:
الهه حسینی
پست الکترونیکی:
e.hosseini@kashanu.ac.ir

چکیده

ا هدف اصـــلی این پژوهش تحل یل روابط ع لت معلولی مع یار های موثر بر کناره‌گیری کودکان از فعالیت‌های ورزشـی با اسـتفاده از تکنیک دنپ بود. این پژوهش از نوع توصـــیفی- کاربردی با رویکرد روش‌شـــناختی آمیخته (کیفی-کمی) بود که به صورت میدانی انجام شد. جامعه‌آماری این پژوهش را ۳۰ نفر از کودکان ۷ تا ۱۲ سال ا ستان ا صفهان در بخش کیفی و ۱۵ نفر از م سئولین ورز شی‌کودکان، متخ ص صین علوم‌ورز شی و دارای سابقه‌ی مربیگری و ا ساتید مدیریت ورزشـی در بخش کمی تشـکیل دادند که به صـورت هدفمند انتخاب شدند. در بخش کیفی به منظور شنا سایی عوامل از م صاحبه نیمه ساختارمند بهره گرفته شد. در بخش کمی ابزار مورد ا ستفاده پر سشنامه محقق ساخته‌ای بود که با توجه به عوامل بدست‌آمده در بخش کیفی براساس روش دنپ طراحی شد. روایی صوری پر سش‌های م صاحبه برا ساس ا سناد موجود مورد تایید قرار گرفت و فرآیند کدگذاری نهایی از پایایی کافی (۰/۹۱۰ خطای اسـتاندارد کاپا: ۰/۰۳۳) برخوردار بود. بعد از طراحی پرشسنامه به‌منظور روایی صوری از نظرات ۵ نفر از اساتید مسلط بر روش دنپ از جمله ۴ نفر از اساتید مدیریت ورزشی و ۱ نفر از اساتید مهندسی صنایع کمک گرفته‌شد درنهایت تعداد ۱۵ پر سشنامه بین گروه‌خبره پخش و بعد از جمع‌آوری داده ها برای تجز یه‌وتحلیل اطلاعات اسـتفاده‌شـد. میزان قابلیت اعتماد و پایایی ماتریس تصـمیم برابر با ۰/۰۴۸ بدست آمد (< ۰/۰۵) بنابراین ماتریس تصمیم از پایایی خوبی برخوردار است با تجزیه و تحلیل معیارهای پژوهش ازطریق تکنیک دنپ مشـخص‌گردید که در الگوی عوامل موثر بر کناره‌گیری کودکان از فعالیت‌های‌ورزشی، عوامل‌اقتصادی، مربی، امنیت‌وایمنی ازجمله عوامل تأثیرگذار و عوامل برنامه تمرینی نامناسـب، عوامل‌بهداشـتی، آب‌وهوا، آموزش، عوامل‌روانشـناختی، تعهدات‌تحصـیلی، امکان‌دسـترسـی، قیمت، روابط‌خانوادگی، عوامل‌جسـمانی، مدیریت‌زمان، فرهنگ‌حاکم، روابط‌دو ستانه و عوامل‌نگر شی تأثیرپذیر ه ستند. عوامل‌نگر شی

تعامل بیشتری با سایر عوامل دارد و در نتیجه اهمیت بیشتری نسبت به سایر عوامل دارد. اولویت‌بندی عوامل پژوهش نشـــان‌داد به ترتیب عوامل‌نگرشـــی، روابط‌دوســـتانه، عوامل‌شـــناختی، آموزش، تعهدات‌تحصـــیلی، فرهنگ‌حاکم، مدیریت‌زمان، روابط‌خانوادگی، عوامل‌جِ سمانی، قیمت، برنامه‌تمرینی نامنا سب، عوامل‌اقتصـــادی، عوامل‌بهداشـــتی، امنیت‌وایمنی، امکان‌دســـترســـی و آب‌وهوا مهم‌ترین عوامل موثر بر ترک فعالیت‌های ورزشی توسط کودکان استان اصفهان هســـتند. نتایج این پژوهش می‌تواند برای مســـئولان و مربیان عرصـــه‌ی ورزش مفید باشـــد و به آن‌ها کمک کند به نکاتی توجه داشـــته باشـــند که پیش‌از این اهمیتی به آن نمی‌دادند.

Causal Structural Modeling, Causality, and Prioritization of Factors Affecting Sport Dropout and Physical Activity among Children (Using the DANP Technique)

Elaheh Hosseini [1], Amir Ghanbarpur [2], Samira Ahmadi[3]

۱. Department of Physical Education and Sport Sciences, Faculty of Humanities, Kashan University, Kashan, Iran.

۲. Department of Physical Education and Sport Sciences, Faculty of Humanities, Kashan University, Kashan, Iran.

۳. Teacher, Kashan Education Department, Kashan, Iran.

A b s t r a c t

The main purpose of this study was to analyze and identify the causal relationships among the factors influencing children's sports dropout and physical activity, using a mixed-methods approach—qualitative (Delphi) and quantitative (survey). The statistical population included physical education professors, sports psychology specialists, and experts in children's sports, among whom 27 individuals from Isfahan Province were purposefully selected. A researcher-developed questionnaire was used to identify the relevant factors, and its face and content validity were confirmed by experts. The reliability of the questionnaire, assessed by Cronbach's alpha, was found to be 0.948, which indicates excellent internal consistency. The collected data were analyzed using SPSS-26 and Super Decisions software based on the DANP (DEMATEL-based ANP) technique.The findings revealed that social and family factors had the highest causal influence on sports dropout among children, while motivational and attitudinal factors were the most strongly affected by other variables. Among the influential dimensions, managerial, economic, educational, personal, social, and family factors were identified as the main determinants of children's participation or withdrawal from physical activities. Furthermore, the prioritization results showed that social support, parental attitudes, financial issues, and educational opportunities play a crucial role in sustaining children's sports participation.The results of this study can provide valuable insights for policymakers, planners, and physical education professionals to develop effective strategies and interventions aimed at reducing sports dropout among children, enhancing their motivation, and promoting sustained engagement in physical activity.

Keyword: Sport dropout, DANP technique, physical activities, children, causal modeling, prioritization.

مقدمه

فعالیت بدنی بخش پذیرفته شده برای توسعه‌ی دوران کودکی است (مولینرو و همکاران[۱] ۲۰۰۶) و برای رشد و تکامل مطلوب در کودکان و نوجوانان اساسی است (سازمان بهداشت جهانی[۲]، ۲۰۲۰). فعالیت‌بدنی و مشارکت ورزشی تأثیر عمیقی بر سلامت و رشد جوانان دارد. اثرات مثبت فعالیت بدنی در جمعیت کودکان به طور گسترده مستند شده است، از جمله بهبود سلامت قلب و عروق، سلامت استخوان، ترکیب بدن و سلامت روان (جانسون و همکاران[۳] ۲۰۱۰). فراتر از مزایای جسمی، مشارکت ورزشی می‌تواند مزایای روانی-اجتماعی متعددی از جمله بهبود عزت نفس، توسعه مهارت‌های حل مسئله و ایجاد پیوندهای اجتماعی را نیز ارائه دهد (ایمه و همکاران[۴] ۲۰۱۳). ورزش، در واقع، نه تنها بر بهبود عوامل شخصی (ادراک از خود، عزت نفس، تحقق خود و غیره) تأثیر می‌گذارد، بلکه زمینه‌های یادگیری، که فرصت‌های خوبی برای تجربه روابط بین فردی مثبت ارائه می‌دهد، را ایجاد می‌کند (وانکل و برگر[۵] ۱۹۹۰). کوت و هی[۶] (۲۰۱۶) پیشنهاد می‌کنند که ورزش شرایط مطلوبی را برای توسعه‌ی مهارت‌های اجتماعی مانند همکاری، تأیید، مسئولیت، همدلی و خودکنترلی ایجاد می‌کند. همه این مهارت‌های زندگی که در بستر فعالیت‌های ورزشی سازمان‌یافته برانگیخته و عملی می‌شوند، به ارتقای ارزش‌های آموزشی و پایبندی به قوانین همزیستی اجتماعی مفید و سودمند در دنیای کار کمک می‌کنند (کوت و هی ۲۰۱۶).

راولند و فریدسون[۷](۱۹۴۴) این نظر را مورد تأیید قرار داده‌اند که افراد باید یک رویه همراه با تعهد و دلبستگی را برای مشارکت مستمر در فعالیت های ورزشی در زندگی روزمره، برای تمام طول عمر خود و به طور منظم در سبک زندگی خود قرار دهند تا از فوائد آن در تمام طول زندگی بهره‌مند گردند. آن‌ها معتقدند برای ایجاد شرایط لازم برای مشارکت مداوم در فعالیت‌های ورزشی، ورزش باید به صورت لذت بخش در سنین پایین به افراد ارائه گردد تا آن‌ها بتوانند در آینده دوباره به آن تمایل پیدا نمایند (راولند و فریدسون ۱۹۴۴). از این رو مشارکت در فعالیت‌های ورزشی برنامه‌ریزی شده جوانان، بخش مورد قبول روند رشد و نمو کودکان در بسیاری از جوامع ثروتمند و در بین سطوح متوسط و بالایی جامعه شده است که در آن خانواده و منابع اجتماعی این امکان را برای بزرگترها فراهم کرده تا بتوانند برای کودکان خود بسیاری از برنامه‌های ورزشی را تدوین و مدیریت کرده، و آن‌ها را پشتیبانی مالی کنند.

آنچه از تحقیقات قبلی می‌توان نتیجه گرفت این است که شرکت در ورزش و تفریح، دانش آموزان را قادر می‌سازد تا نیازهای فیزیولوژیکی، اجتماعی و روانی خود را بهبود بخشند (سازمان بهداشت جهانی ۲۰۱۴). این در حالی است که تغییر سبک زندگی و کم تحرکی و در کنار آن شیوع فزآینده اضافه وزن و چاقی در

---

۱ Molinero et al
۲ World Health Organization
۳ Johnson et al
٤ Aimee et al
٥ Wankel and Berger
٦ Cote and Hay
۷ Rowland & Freedson

کودکان روندی جهانی است (سازمان جهانی بهداشت ۱۹۹۷) و نگرانی‌های مرتبط با خطرات بالقوه و بروز ناراحتی‌های مرتبط با تندرستی، در تمام دوره‌های زمانی، آنی، کوتاه‌مدت و طولانی‌مدت مهم و جدی می‌باشد. طبق گزارش‌ها، مشارکت ورزشی در دوران کودکی با کاهش خطر مشکلات سلامت روان در طول یک دهه بعد مرتبط بوده است (ولا و همکاران[۱]، ۲۰۱۹)، در حالی که عدم مشارکت در ورزش بین ۸ تا ۱۰ سالگی با مشکلات روانی بیشتر مرتبط بوده است (مثلاً مشکلات درونی‌سازی شده؛ ولا و همکاران، ۲۰۱۵). علاوه بر این، محققان استدلال کرده‌اند که مشارکت ورزشی جوانان ممکن است مهارت‌های زندگی، ویژگی‌های رهبری و مشارکت مدنی مؤثر را ارتقا دهد (اندرسون-بوچر[۲]، ۲۰۱۹؛ کامیره و همکاران[۳]، ۲۰۲۲).

اهمیت حفظ جوانان در ورزش در اوایل نوجوانی به اندازه کافی قابل تأکید نیست. در این دوران رشد سریع شناختی، جسمی ، عاطفی و تجربیات ورزشی می‌تواند محیطی ساختارمند را برای جوانان فراهم کند تا با چالش‌ها روبرو شده و بر آن‌ها غلبه کنند، ارزش کار تیمی را بیاموزند و تاب‌آوری خود را افزایش دهند (هالت و همکاران[۴] ۲۰۱۷). با این حال، جوانان در این مرحله حیاتی از ورزش کناره‌گیری می‌کنند. در این صورت، آن‌ها فرصت بهره‌مندی از این تجربیات مثبت را از دست می‌دهند که می‌تواند بر سلامت کلی و رفاه طولانی‌مدت آن‌ها تأثیر بگذارد. تحقیقات مختلفی تلاش کرده‌اند تا دلایل ترک ورزش را شناسایی کنند و عواملی از عدم لذت گرفته تا فشار عملکرد و چالش‌های لجستیکی مانند زمان و هزینه را برجسته کنند (کوته[۵] ۲۰۰۹ و مارینهو[۶] ۲۰۱۸) با این حال، مطالعات کمی به صراحت بر گروه سنی ۸ تا ۱۳ سال تمرکز کرده‌اند، با وجود اینکه این گروه سنی دوره‌ای بحرانی را نشان می‌دهد که در آن جوانان به ویژه در برابر بی‌علاقگی به ورزش آسیب‌پذیر هستند (واگنسون و همکاران[۷] ۲۰۲۱ و بک و همکاران[۸] ۲۰۲۲).

روند مشارکت در ورزش‌های سازمان‌یافته نشان می‌دهد که ۵۰ تا ۷۰ درصد از جوانان در کشورهای غربی در برنامه‌های ورزشی شرکت می‌کنند، با این حال تقریباً ۳۵ درصد از شرکت‌کنندگان سالانه برنامه‌های ورزشی جوانان را ترک می‌کنند و تا سن ۱۳ سالگی تخمین زده می‌شود که ۷۰ درصد از جوانان ورزش را ترک می‌کنند (فریزر-توماس و همکاران، ۲۰۱۶؛ وودز و باتلر، ۲۰۲۱). تصمیمات جوانان برای ترک ورزش سازمان‌یافته عمدتاً به عنوان یک نتیجه منفی و بحرانی که باید حل شود، در نظر گرفته شده است (کوبلی و مولدز[۹]، ۲۰۲۳). به همین ترتیب، توجه زیادی به درک پدیده ترک جوانان در ورزش معطوف شده است.

---

۱ Vela et al

۲ Anderson-Butcher

۳ Kamire et al

۴ Holt et al.

۵ Cote

۶ Marinho

۷ Wagenson et al

۸ Beck et al

۹ Kubley and Molds

با وجود ضرورت و اهمیت زیاد ورزش در دوران کودکی، طبق آمار گزارش شده توسط جانسون[۱] (۲۰۱۲) بیش از ۳۵ درصد از میلیون‌ها کودکی که در فعالیت‌های ورزشی سازمان‌یافته دوران کودکی شرکت می‌کنند؛ پس از سال اول مشارکت، ورزش و فعالیت‌های رقابتی ورزشی را ترک می‌کنند و ۸۵ درصد از کودکانی که ورزش را ادامه می‌دهند نیز همگی در سنین بین ۱۰ تا ۱۷ سال ورزش را ترک می‌کنند (جانسون ۲۰۱۲). با این حال، به گفته بسیاری از روانشناسان ورزشی، محققان رشد جوانان و پزشکان، میزان ترک ورزش کودکان در سن ۱۲ یا ۱۳ سالگی و اغلب زودتر از آن یک نگرانی بزرگ است (جانسون ۲۰۱۲، ایتزن[۲] ۲۰۰۹). از این رو با توجه ادبیات تحقیق و اثرات اثبات شده ورزش در طول دوران کودکی، ترک ورزش از جمله معضلاتی است که باید به دقت مورد بررسی و مطالعه قرار گیرد.

اصطلاح ترک یا کناره‌گیری از ورزش[۳]، اصطلاحی است که در این تحقیق برای توصیف کودکان ورزشکاری استفاده می‌شود که ورزش را ترک کرده‌اند. انواع ترک ورزش و دلایل مربوط به آن به عواملی مانند سن، جنسیت، نوع جامعه، نوع تمرین و سطح رقابت بستگی دارد (سفیری و مدیری ۲۰۱۰). زیربنای روایت ترک ورزش سازمان یافته توسط جوانان به عنوان یک مشکل، این فرض است که جوانانی که مشارکت خود را متوقف می‌کنند، از مزایای رشدی جسمی، روانی و اجتماعی ورزش سازمان‌یافته محروم می‌شوند (کوبلی و مولدز، ۲۰۲۳؛ فریزر-توماس و همکاران[٤]، ۲۰۱۶). عدم فعالیت بدنی جوانان به دلیل پیامدهای کوتاه‌مدت و بلندمدت برای سلامت و رفاه (مانند دیابت، مشکلات سلامت روان؛ باتیستا و همکاران، ۲۰۱۹؛ فایفر و ویرنگا، ۲۰۱۹)[٥] در سراسر جهان به عنوان یک مشکل شناخته می‌شود. مشارکت در ورزش سازمان‌یافته به عنوان یک راه مؤثر در نظر گرفته شده است که از طریق آن جوانان می‌توانند به سطوح فعالیت توصیه شده و مزایای سلامت جسمی، مانند بهبود آمادگی قلبی عروقی، کسب مهارت‌های حرکتی و رشد اسکلتی-عضلانی دست یابند (هبرت و همکاران، ۲۰۱۷؛ لوگان و همکاران، ۲۰۱۹؛ والنس و همکاران، ۲۰۱۹)[٦]. عوامل و دلایل گوناگونی می‌تواند برای ترک ورزش وجود داشته باشد که باید شناسایی شود و با توجه به اهمیت آن‌ها برنامه‌ریزی لازم صورت گیرد.

محققان عوامل درون فردی (شایستگی)، بین فردی (فشار از طرف فعالیت‌های دیگر هم‌سالان، خانواده و رابطه مربی-ورزشکار) و ساختاری/سازمانی (کمبود زمان و هزینه) را که در ترک ورزش نقش دارند، بررسی کرده‌اند (بالیش و همکاران، ۲۰۱۴؛ باتالیا، کر و تامینن، ۲۰۲۲)[۷]. همچنین نتایج برخی از مطالعات حاکی از این است که محدودیت‌های درون فردی و بین فردی بیشتر با ترک ورزش مرتبط هستند تا محدودیت‌های ساختاری (جف کران ۲۰۱۵، کران و تمپل۸ ۲۰۱۶، دانگی و وست ۲۰۱۶)[۹].

---

۱ Johnson
۲ Itzen
۳. Dropping out of Sports
٤ Fraser-Thomas et al
٥ Batista et al; Pfeiffer and Wierenga.
٦ Hebert et al.,; Logan et al.,; Vallance et al.
۷ Balish et al.,; Battaglia., Kerr. & Tamminen.
۸ Crane & Temple
۹ Jeff Cran, Cran and Temple, Dungey and West.

اگرچه بسیاری از عوامل مجزای مرتبط با ترک ورزش از جمله عدم لذت، درک شایستگی، فشارهای اجتماعی، اولویت‌های رقابتی و عوامل فیزیکی (بلوغ و آسیب‌ها) نیز شناسایی شده است (کران و تنپل ۲۰۱۵).

محدودیت‌های شخصی که شامل عدم لذت، درک کم از ظرفیت بدنی خود، فشار درونی (مانند استرس) و جو منفی در باشگاه، یعنی احساسات منفی نسبت به تیم یا مربی است و همچنین، محدودیت‌های ساختاری که شامل زمان (آموزش و سفر)، صدمات، هزینه‌ها و مزایای ناکافی است (دانگی و وست ۲۰۱۶) از جمله دیگر عوامل تاثیرگذار بر ترک ورزش کودکان می باشند. گزارش‌ها نیز حاکی از متفاوت بودن اولویت عوامل مؤثر بر ترک ورزش در دختران و پسران است. به نحوی که اولویت ترک ورزش در پسران عامل اقتصادی و در دختران عامل اجبارها و محدودیت بود (یزدان پرست و بادامی ۱۳۹۸). در تحقیقی شناسایی راهکارها و پیامدهای جلوگیری از تنفر و ترک ورزش دانش آموزان مورد بررسی قرار گرفت و بر توجه به عوامل راهبردهای انگیزشی، فرهنگ‌سازی، راهبردهای ساختاری، فرهنگ پذیری ورزش در جامعه، افزایش سلامت عمومی و توسعهٔ زیرساخت های ورزشی در جلوگیری از تنفر و تمرین زدگی تأکید شد (پیرجمادی و همکاران ۲۰۲۳).

ولا و همکاران[۱] (۲۰۲۰) در مطالعه خود در خصوص ترک ورزش در دوران کودکی و نوجوانی انجام دادند بیان داشتند که از بین ۳۰۱۳ نفر کودک ۱۰ ساله که در فعالیت ورزشی مشارکت داشتند ۲۹/۷ درصد در سن ۱۲ سالگی ورزش را ترک کردند و از بین ۲۰۱۶ شرکت کننده ۱۲ ساله در فعالیت‌های ورزشی، ۳۳/۳ درصد ورزش را در سن ۱۴ سالگی ترک کردند. همچنین نتایج این تحقیق فراتحلیل عوامل مؤثر بسیاری در ترک ورزش را شناسایی کرد که از جمله آن‌ها می توان به فقدان لذت، درک از شایستگی، فشارهای اجتماعی، اولویت‌های رقابتی و عوامل فیزیکی (بلوغ و صدمات) اشاره کرد. اما آن‌ها خاطر نشان می‌کنند که در مطالعات به ندرت روابط متقابل بین عوامل و یا ابعاد اساسی عوامل، مورد بررسی قرار گرفته است و این می‌تواند در مطالعات آینده با تلفیق روش‌های مختلف مورد بررسی قرار بگیرد (ولا و همکاران ۲۰۲۰).

دنیل کورالی و جاویر کوراترو[۲] ۲۰۲۲ در تحقیقی مروری به بررسی تحلیل کناره گیری از ورزش های استقامتی در دوران مدرسه پرداختند. نتایج این تحقیق نشان داد که ترک ورزش در جوانان در گروه سنی ۱۴ تا ۱۷ سال مشهود است که ممکن است در گروه زنان بیشتر باشد. ایجاد محیطی نزدیک برای ورزشکار و رابطه همدلانه با مربی از عوامل کلیدی برای جلوگیری از ترک ورزش است و همچنین توجه به عواملی مانند فرسودگی جسمی و روانی و احساس نارضایتی از ورزش برای جلوگیری از تحلیل رفتگی مهم است (کورالی و کوراترو ۲۰۲۲). نتایج مطالعه صورت گرفته نشان داد که در ایتالیا، عواملی که منجر به ترک ورزش در بین کودکان و نوجوانان ۸ تا ۱۳ ساله می‌شوند شامل فشار تحصیلی، هزینه‌های اقتصادی، عدم حمایت خانواده، علایق متضاد، تجربیات منفی مانند قلدری، مشکلات سلامتی، عدم لذت، نقل مکان خانواده، امکانات ناکافی و نفوذ همسالان است. این عوامل، به صورت جداگانه یا جمعی، می‌توانند به طور قابل توجهی بر ادامه مشارکت ورزشی در بین افراد جوان تأثیر بگذارند(پیزانیلو و همکاران ۲۰۲۴)[۳].

---

۱ Stewart A Vella & et al

۲ Corrales, Daniel & Olaya-Cuartero, Javier

۳ Pisaniello & et al.

هرچند در مورد آمار ترک ورزش کودکان در ایران گزارشات مشخصی یافت نشده است، اما در مقایسه با بسیاری از کشورهای خارجی به نظر می‌رسد شرایط مشابهی درباره مشارکت ورزشی و ترک ورزش برای کشور ما نیز وجود داشته باشد. در این صورت برای شناسایی و رفع عوامل آن باید اقدام نمود. پیشینه پژوهش نشان از این دارد که در ایران مطالعاتی در خصوص شناسایی عوامل موثر بر ترک ورزش انجام شده است، اما در هیچ یک از مطالعات تحلیل ساختار روابط متقابل (علی-معلولی) و اولویت‌بندی عوامل بر اساس ساختار و میزان تأثیرگذاری/تأثیرپذیری عوامل انجام نشده است. بنابراین محقق برای شناسایی دلایل مختلف ترک فعالیت‌های ورزشی در بین کودکان ناگزیر از شناخت دلایل آن‌ها برای ترک فعالیت‌های ورزشی است، تا دریابد چرا و چگونه کودکان فعالیت‌های ورزشی را ترک می‌کنند؟ پس از کسب آگاهی‌های لازم در این زمینه با انتخاب یک تکنیک موثر و قوی که روابط پیچیده بین عوامل شناسایی شده را از تمام جهات مورد بررسی قرار دهد، می‌توان ملاک و معیار عینی و دقیقی از کم و کیف عوامل مؤثر در ترک ورزش کودکان بدست آورد و دلایلی را که موجب ترک آنان از ورزش شده است را شناسایی نموده و برنامه‌ریزی‌های بعدی را بر پایه‌ی آن‌ها بنا نهاد. زیرا تعیین این‌که چرا کودکان فعالیت‌های ورزشی را ترک می‌کنند و تجزیه و تحلیل عوامل شناسایی شده مؤثر در ترک آن‌ها از فعالیت‌های ورزشی به مدیران و برنامه‌ریزان در برنامه‌ریزی اصولی، برای بهبود و گسترش ورزش‌های تفریحی و همگانی کودکان کمک می‌کند.

در ایران بیشتر مطالعات انجام گرفته در زمینه‌ی فعالیت‌های ورزشی اوقات فراغت بر فاکتورهای جذب و موانع مشارکت در فعالیت‌های ورزشی تمرکز داشته‌اند (مانند مطالعات سبحانی و همکاران، بابایی زارچ و صالحی، زارع آبندانسری و همکاران، ریوندی و همکاران) و مطالعات محدودی در جهت بررسی دلایل ترک ورزش در بین کودکان انجام شده است که آن‌ها نیز محدود به شناسایی عوامل است (مانند مطالعات سفیری و مدبری، یزدان پرست و بادامی و پیر جمادی و همکاران)، از این رو محقق برآن است تا ضمن شناسایی عوامل موثر بر کناره‌گیری کودکان از ورزش، با انتخاب تکنیک دنپ با قابلیت تحلیل روابط و اولویت‌بندی در یک سیستم شبکه‌ای، که تلفیقی از تکنیک DEMATEL برای روابط و تکنیکANP برای اوزان در ساختار شبکه‌ای است به مسئله ترک ورزش کودکان، که احتمالاً تحت تأثیر عوامل متعدد با روابط پیچیده است، بپردازد. تکنیک دنپ قادر است روابط پیچیده و تعاملی بین معیارها و زیرمعیارها را در یک مسئله تصمیم‌گیری چندمعیاره، به خوبی مدل‌سازی کند. این روابط می‌توانند شامل روابط مستقیم و غیرمستقیم باشند که با استفاده از روش‌های سنتی مانند AHP قابل تحلیل نیستند. با استفاده از روش دنپ، می‌توان وزن‌های اهمیت معیارها و زیرمعیارها را به صورت دقیق‌تری محاسبه کرد، زیرا این روش روابط پیچیده بین آنها را در نظر می‌گیرد. این امر به تصمیم‌گیری بهتر و منطقی‌تر کمک می‌کند. دنپ به تحلیل تأثیرات متقابل بین معیارها و زیرمعیارها می‌پردازد و این امکان را فراهم می‌کند تا بفهمیم که چگونه تغییر در یک معیار می‌تواند بر سایر معیارها تأثیر بگذارد. این اطلاعات برای برنامه‌ریزی و مدیریت مؤثر بسیار مهم است زیرا در مقایسه با روش‌های سنتی، دنپ دقت مدل‌سازی در مسائل پیچیده را افزایش می‌دهد و به جای فرض استقلال بین معیارها، روابط متقابل آنها را در نظر می‌گیرد.

از این رو محقق در تلاش است تا با بررسی دلایل ترک ورزش و فعالیت‌های ورزشی در بین کودکان استان اصفهان و ارائه مدل‌سازی ساختاری علی – معلولی و اولویت‌بندی عوامل ترک ورزش تا حدودی مسئولین را از دلایل موجود آگاه ساخته و به حل این معضل بزرگ کمک نماید.

روش شناسی پژوهش

روش این پژوهش توصیفی- کاربردی است که به شکل میدانی انجام شده است و با انجام بررسی‌های اولیه، تصمیم بر آن شد که از روش آمیخته اکتشافی برای ارائه‌ی نتایج استفاده شود. در مرحله‌ی کیفی، هدف شناسایی عوامل مؤثر بر ترک ورزش و فعالیت‌های بدنی در بین کودکان بود، که به روش تئوری پردازی داده‌بنیاد انجام شد. این روش زمانی استفاده می‌شود که نظریه قابل اعتنایی برای به آزمون گذاشتن وجود نداشته باشد (بازرگان ۲۰۱۲). بنابراین، در این روش به تدوین فرضیه بر اساس نظریه یا نظریه‌های موجود پرداخته نمی‌شود، بلکه پژوهشگر به طرح سؤال یا سؤالات پژوهش می‌پردازد و برای یافتن پاسخ آن‌ها گام در میدان پژوهش می‌گذارد تا بر اساس داده‌های واقعی، به ارائه نظریه بپردازد. گردآوری داده‌ها می‌تواند به روش‌های متعددی مانند مصاحبه[۱]، مشاهده[۲] و بررسی اسناد[۳] صورت گیرد. بنابراین در این مرحله از پژوهش برای جمع‌آوری داده‌ها از مصاحبه‌ی نیمه ساختارمند و مشاهده رفتار در بین کودکانی استفاده شد که ورزش سازمان یافته‌ی خود را حداقل برای مدت زمان شش ماه ترک کرده بودند. به منظور طراحی سوالات مصاحبه از بررسی اسناد موجود بهره گرفته شد و بعد از طراحی سوالات، مصاحبه ها انجام شد.همچنین مصاحبه‌ها در استان اصفهان انجام گرفت. کار گردآوری داده‌ها در مصاحبه تا زمانی ادامه یافت که پژوهشگر اطمینان حاصل کرد، ادامه‌ی کار چیز تازه‌ای به دانسته‌های او نمی‌افزاید که از نشانه‌های آن روبرو شدن با داده‌های تکراری بود، جایی که در مطالعات کیفی نمونه‌گیری با رسیدن به اشباع نظری پایان می‌یابد، تعداد نمونه در این بخش شامل ۳۰ کودک (۱۵ دختر و ۱۵ پسر) که حداقل شش ماه ورزش را ترک کرده بودند و به صورت هدفمند انتخاب شدند، بود. باید توجه داشت که در این روش از نمونه‌گیری ممکن است برخی از اعضای جامعه مورد نظر احتمال نمونه‌گیری کمتر یا بالاتر از دیگران داشته باشند. در این مرحله، داده‌های گردآوری شده کدگذاری شدند. سه مرحله کدگذاری (کدگذاری باز[۴] محوری[۵] و انتخابی[۶]) برای تکوین منسجم، منظم و مشروح نظریه به کار گرفته شد طی این سه مرحله‌ی کدگذاری، داده‌ها به صورت دقیق و خط به خط خوانده و به کوچک‌ترین جزء ممکن شکسته شدند. پس از استخراج کدها، آن‌ها طبقه‌بندی شدند. منابع و متون موجود نیز در روند تکمیل تئوری مورد استفاده قرار گرفتند (استراوس و کوربین، ۱۹۹۰). در نخستین مرحله از کدگذاری، پژوهشگر بارها و بارها، داده‌های گردآوری شده را مرور و از زوایای گوناگون مورد توجه قرار داد. در این مرحله،

---

۱ Interview
۲. Observation
۳. Content Analysis
٤- Open Coding
٥- Axial Coding
٦- Selective Coding

پژوهشگر با مرور مجموعه داده‌های گردآوری شده، تلاش کرد تا مفاهیم مستتر در آن را بازشناسد. این مرحله کدگذاری باز نامیده می‌شود؛ چرا که پژوهشگر بدون هیچ محدودیتی به نام‌گذاری مفاهیم می‌پردازد.

جدول ۱. نمونه ای از کدگذاری باز

نمونه متن مصاحبه	کدگذاری باز
۱. «کاراته رو دوست دارم و با کاراته شروع کردم که فعلا به خاطر درسام نمیرم. اما مشکل بیماری هم برای من بوجود آمد. تو یه حادثه سرم شکست و من مجبور شدم مدت زیادی ورزش نکنم و بعد از اون هم مدرسه باز شد. هم بخاطر درسام و هم اینکه از مشکل سرم فاصله بگیره و خوب خوب بشم دیگه فعلا ادامه نمی‌رم ».	« مشغله درسی»، «شروع مدرسه»، «آسیب ناشی از ورزش»، «آسیب جسمانی»
۲. «رشته‌ی ژیمناستبک رو دوست نداشتم، احساس کردم علاقه‌ای بهش ندارم، حرکات و نوع ورزش برام جالب نبود، تعداد بچه‌های کلاس زیاد بود و مربی توجهی نمیکرد، سخت بود برام. اگر بخوام ادامه بدم حتما رشته‌ی ورزشیم رو تغییر میدم و ورزش دیگری رو انتخاب میکنم ».	«دوست نداشتن رشته ورزشی»، « عدم علاقه»، «جالب نبودن»، «تعداد زیاد بچه‌ها»، «عدم توجه مربی به شاگرد»، «سخت بودن تمرینات»، «تغییر رشته»

در مرحله‌ی کدگذاری محوری پژوهشگر داده‌های کدگذاری شده را با یکدیگر مقایسه کرد و به صورت خوشه‌ها یا مقوله‌هایی در آورد که با هم تناسب داشتند. بدین منظور، هر یک از کدهای سطح اول با سایر کدهای سطح اول مقایسه شد و کدهای مشابه در یک طبقه قرار داده‌شد. آنگاه هر طبقه با سایر طبقات مقایسه شد تا اطمینان حاصل شود که از سایر طبقات متمایز هستند. در مرحله‌ی کدگذاری محوری ۱۷ طبقه شناسایی شد. در مرحله‌ی کدگذاری انتخابی طبقات به طبقه مرکزی مرتبط می‌شوند و نظریه را شکل می‌دهند. در این مرحله، پژوهشگر به دنبال کشف فرآیندهاست؛ یک یا دو طبقه اصلی تعیین می‌شود که تمام طبقات فرعی به آن باز می‌گردد و مبنای چهارچوب پنداشتی نظریه را خواهد ساخت. به منظور سنجش کیفیت کدگذاری انجام شده، در این پژوهش از روش توافق بین دو کدگذار بر اساس ضریب کاپای کوهن[۱] استفاده گردید. نتایج نشان داد. فرآیند کدگذاری نهایی از پایایی کافی[۲] (۰/۹۱۰ خطای استاندارد کاپا: ۰/۰۳۳) برخوردار بوده است. پس از تحلیل داده‌ها و بدست آمدن کدها، یک پرسشنامه مقایسه زوجی محقق ساخته تا برای ارزش گذاری در اختیار گروه خبره قرار گیرد.

در مرحله‌ی کمی، به منظور تعیین میزان اهمیت و رتبه‌بندی عوامل ترک ورزش و فعالیت‌های بدنی در کودکان از روش دنپ استفاده شده است. مراحل و همچنین گام‌های هر مرحله به شرح ذیل می‌باشد: مرحله اول بکارگیری تکنیک دیمتل[۳] برای دستیابی به تأثیرات متقابل میان عوامل مربوطه. روش دیمتیل یکی از

۱- Cohen’s Kappa Value

۲ محاسبه از طریق سایت http://graphpad.com/quickcalcs/kappa۱.cfm

۳. DEMATEL method

ابزارهای تصمیم‌گیری برای مواردی است که چندین معیار دارای روابط پیچیده‌ای هستند. هدف از این روش، مطالعه مسائل پیچیده، تحلیل آن‌ها و ایجاد ساختاری شبکه‌ای بر اساس این تحلیل است. این روش روابط علّی و معلولی بین عوامل را مشخص کرده و تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم عوامل روی یکدیگر را نشان می دهد (آذر ۲۰۱۳). مرحله دوم روش ANP[۱] برای اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر ترک ورزش و فعالیت‌های بدنی در کودکان مورد استفاده قرار گرفت. روش ای.ان.پی. شکل گسترش یافته از ای.اچ.پی (AHP) است. چنانچه وابستگی دوطرفه باشد؛ یعنی وزن معیارها به گزینه‌ها و وزن گزینه‌ها نیز به وزن معیارها وابسته باشد، مسئله از حالت سلسله مراتبی (AHP) خارج شده و تشکیل یک شبکه یا سیستم بازخورد را می‌دهد که باید در این گونه مسائل از ای.ان.پی استفاده کرد. در واقع ای.اچ.پی یک چارچوب تصمیم‌گیری را با استفاده از روابط سلسله مراتبی غیر مستقیم بین معیارها نشان می‌دهد، اما ای.ان.پی شامل روابط پیچیده‌تری بین معیارها است (آذر ۲۰۱۳).

ابزار گردآوری اطلاعات در این مرحله، پرسشنامه‌ی محقق ساخته‌ای بود که در آن عوامل شناسایی شده در مرحله‌ی کیفی به صورت زوجی و براساس طیف ارزش‌گذاری دنپ (صفر تا چهار) مقایسه شدند. جامعه آماری نخبه این تحقیق را مسئولین ورزشی کودکان، متخصصین علوم ورزشی با تحصیلات ورزشی دانشگاهی و دارای سابقه‌ی مربیگری کودک (حداقل ۵ سال) و اساتید هیات علمی مدیریت ورزشی تشکیل دادند که از بین آن‌ها ۱۵ نفر به روش هدفمند که آشنایی بالایی با ورزش و روانشناسی کودک داشتند، به عنوان اعضای تیم تصمیم انتخاب شدند (از آنجا که در روش‌های تصمیم‌گیری چند معیاره، از خبرگان نظرخواهی می‌شود، استفاده از نظر تعداد کمی از خبرگان مسلط بر موضوع، اعتبار پژوهش را تضمین میکند (آذر ۲۰۱۳)). برای گردآوری اطلاعات از دو پرسشنامه ویژگی‌های دموگرافیک و پرسشنامه ماتریس خود تعاملی دلایل ترک ورزش (پرسشنامه محقق ساخته) استفاده گردید. به منظور روایی صوری[۲] پرسشنامه طراحی شده از نظرات ۵ نفر از اساتید مسلط بر روش دنپ از جمله ۴ نفر از اساتید مدیریت ورزشی و ۱ نفر از اساتید مهندسی صنایع کمک گرفته شد و سؤالات و نحوه‌ی چیدمان پرسشنامه با کمک آن‌ها انجام شد. در نهایت با توجه به نکات گفته شده پرسشنامه اصلاح و مورد تأیید قرار گرفت. محقق بعد از تشکیل ماتریس تصمیم دیمتل در روش دنپ، میزان قابلیت اعتماد و پایایی ماتریس تصمیم را سنجید. بعد از قرار دادن ماتریس‌های ادغام شده در فرمول پایایی (فرمول یک)، میزان پایایی ۰/۰۴۸ بدست آمد و چون این مقدار از ۰/۰۵ کمتر است یعنی ماتریس تصمیم از پایایی خوبی برخوردار و سازگار است.

$$\frac{1}{n(n-1)}\sum_{i=1}^{n}\sum_{j=1}^{n}\frac{\left|g_c^{ijp}-g_c^{ij(p-1)}\right|}{g_c^{ijp}} \qquad :(1)$$

به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار اکسل ۲۰۱۶ و مطابق با گام‌های روش دنپ شامل ساخت ماتریس نظرسنجی، ساخت ماتریس تصمیم‌گیری اولیه و محاسبه‌ی آن، استخراج ماتریس کامل اثر مستقیم و غیرمستقیم، تعیین ارزش آستانه و رسم نقشهٔ اثر - ارتباط در تکنیک دیمتل و سپس اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر ترک فعالیت‌های ورزشی با استفاده از تکنیک ANP استفاده شد.

۱. Analytic Network Process
۲. Face validity

ملاحظات اخلاقی:

رعایت ملاحظات اخلاقی در پژوهش‌های کودکان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، زیرا کودکان به دلیل شرایط خاص خود، آسیب‌پذیرتر هستند و نیاز به حمایت ویژه‌ای دارند. به این منظور، پیش از شروع پژوهش، بعد از اخذ مجوز پژوهش از معاونت پژوهشی دانشکده علوم انسانی دانشگاه کاشان، از طریق صحبت کردن با والدین کودکان و توضیحات لازم در خصوص اهداف و روش پژوهش رضایت آگاهانه والدین یا سرپرستان قانونی کودکان جلب شد و به آن‌ها اطمینان کامل داده شد که اطلاعات جمع‌آوری شده از کودکان به صورت محرمانه نگهداری شده و از افشای هویت آن‌ها در گزارش‌ها و انتشارات خودداری خواهد شد و همچنین در صورت تمایل اطلاعات حاصل از پژوهش در اختیار آن‌ها قرار خواهد گرفت. در طول پژوهش هیچ اجباری برای مصاحبه با کودکان و فشار برای صحبت کردن اعمال نشد و مصاحبه‌ها به دلخواه کودکان صورت گرفت.

یافته‌ها

در ترک فعالیت‌های ورزشی توسط کودکان از عوامل مختلفی نشأت می‌گیرد، که منطق و چارچوب ذهنی آن ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد. در این پژوهش به منظور شناسایی دلایل ترک ورزش در بین کودکان، از مصاحبه، مطالعه کتابخانه‌ای و بررسی مقالات علمی در زمینه دلایل ترک ورزش در بین کودکان بهره گرفته شد. در مرحله کیفی که از طریق مصاحبه با ۳۰ کودکان ۷ تا ۱۲ سال که حداقل شش ماه ورزش را ترک کرده بودند انجام شد. از روش تئوری پردازی داده‌بنیاد که در روش شناسی به طور مفصل به توضیح آن پرداخته شد، هفده عامل روانشناختی، جسمانی، نگرشی، روابط دوستانه، روابط خانوادگی، تعهدات تحصیلی، عوامل بهداشتی، آب و هوا، فرهنگ حاکم، امکان دسترسی به محیط ورزشی، قیمت، برنامه تمرینی نامناسب، آموزش، مربی، عوامل اقتصادی، زمان و امنیت و ایمنی از طریق سه مرحله کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی بدست آمدند و به عنوان عوامل مؤثر بر ترک ورزش و فعالیت‌های بدنی در کودکان شناسایی شدند.

جدول ۲. مشخصات جمعیت شناختی مشارکت کنندگان بخش کیفی

معیار	زیر معیارها	فراوانی	فراوانی درصدی
جنسیت	دختر	۱۵	۵۰ درصد
	پسر	۱۵	۵۰ درصد
سن	۷ تا ۸ سال	۱۵	۵۰ درصد
	۹ تا ۱۰ سال	۹	۳۰ درصد
	۱۱ تا ۱۲ سال	۶	۲۰ درصد
نوع ورزش	انفرادی	۲۸	۹۳/۳۳ درصد
	گروهی	۲	۶/۶۷ درصد

جدول ۳. کد گذاری شامل کدهای باز، محوری و انتخابی

ردیف	کدهای انتخابی	کدهای محوری	کدهای باز
۱	عوامل فردی	عوامل روانشناختی	احساس سرخوردگی، خجالت، کاهش اشتیاق، زود درماندگی،عدم درک مهارت، فشار روانی ناشی از باخت، اضطراب و ترس از قضاوت، اعتماد به نفس پایین، تنبلی و کم ارادگی، مشکلات مربوط به مهارت یادگیری
۲		عوامل جسمانی	آسیب ورزشی، جراحی ناشی از بیماری، ابتلا به بیماری، ضعف جسمانی، افت در عملکرد، نداشتن عملکرد خوب
۳		عوامل نگرشی	خشن بودن ورزش، هیجان‌انگیز نبودن ورزش، بهتر بودن فعالیتهای غیر ورزشی، منایب نبودن ورزش برای من، کسب هدف و رها کردن ورزش
۴	عوامل بین فردی	روابط دوستانه	از دست دادن دوست، انجام بازی‌های غیر ورزشی با دوستان، عوض شدن مربی محبوبم، از دست دادن مربی
۵		روابط خانوادگی	اجازه ندادن والدین، مداخلات والدین در برنامه ورزشی، دخالت والدین در پیشرفت ورزش، فشار خانواده برای ترک ورزش
۶		تعهدات تحصیلی	شروع مدرسه، فشار درسی، انجام دادن وظایف درسی، طولانی بودن زمان مدرسه
۷	عوامل محیطی	عوامل بهداشتی	آلوده بودن محیط ورزش، شیوع بیماری های واگیر، عدم رعایت بهداشت محیط، عدم رعایت بهداشت فردی
۸		آب و هوا	سردی و گرمی هوا، آلودگی هوا، تغییر فصل
۹		فرهنگ حاکم	نگرش بد جامعه به برخی ار ورزش ها، جذاب نشان دادن فعالیت های غیر ورزشی، محدودیت های فرهنگی، نبودن فرهنگ ورزش در جامعه
۱۰	کیفیت خدمات	امکان دسترسی	دسترسی کم به محیط ورزشی، نامناسب بودن زمان ارائه‌ی خدمات، کمبود امکانات باشگاه کودکان، فاصله‌ی زیاد محیط زندگی تا فضای ورزشی
۱۱		قیمت	افزایش شهریه، ارزش خدمات کمتر از مبلغ شهریه، توجه باشگاه به درآمدزایی صرف
۱۲		برنامه‌های ورزشی نامناسب	عدم کیفیت برنامه های ورزشی، فشار زیاد تمرینی، سخت یا زیاد بودن حرمات ورزشی، ظولانی بودن زمان تمرین
۱۳		آموزش	کیفیت پایین برنامه آموزش، تکراری بودن برنامه آموزشی، نبودن برنامه‌ی آموزشی مناسب کودک، وقفه بین برنامه‌های ورزشی آموزشی
۱۴		مربی	خوب نبودن مربی، بی تجربگی مربی، عملکرد نامناسب مربی، ترک ورزش با نظر مربی، دوست نداشتن مربی
۱۵	عوامل مدیریتی	عوامل افتصادی	بی‌پولی و درآمد کم خانواده، تعطیل شدن داشگاه به دلیل مالی، هزینه نکردن مسئولین باشگاه

۱۶		مدیریت زمان	فشرده بودن برنامه‌های درسی، کمبود زمان، تداخل زمانی ورزش با تحصیلِ، جدا کردن زمان درس و ورزش از هم.
۱۷		امنیت و ایمنی	عدم امنیت اماکن ورزشی، عدم نظارت بر عملکرد باشگاه و مربی، مختلط بودن کلاس ورزشی کودکان،

در بخش کمی این پژوهش از نظرات ۱۵ خبره ورزشی استفاده شد که در ادامه یافته‌های توصیفی مرتبط با این گروه خبره ارائه خواهد شد.

جدول ۳. توزیع گروه مشارکت کنندگان بخش کمی

معیار	زیر معیارها	فراوانی	فراوانی درصدی
جنسیت	زن	۱۰	۶۶/۶ درصد
	مرد	۵	۳۳/۴ درصد
سن	۳۱ تا ۴۰ سال	۱۰	۶۶/۶ درصد
	۴۱ تا ۵۰ سال	۵	۳۳/۴ درصد
تحصیلات	لیسانس	۱	۶/۶۶ درصد
	فوق لیسانس	۶	۴۰ درصد
	دکتری	۸	۵۳/۳۳ درصد
شغل	مربی	۴	۲۶/۶۶ درصد
	مسئول ورزشی	۵	۳۳/۴ درصد
	عضو هیات علمی دانشگاه	۶	۴۰ درصد
سابقه کاری	کمتر از ۵ سال	۴	۲۶/۶۶ درصد
	۶ تا ۱۰ سال	۴	۲۶/۶۶ درصد
	۱۱ تا ۱۵ سال	۵	۳۳/۴ درصد
	۱۶ تا ۲۰ سال	۲	۱۳/۳۳ درصد

به جهت بررسی رابطه و تعیین اوزان معیارهای مورد بررسی، پرسشنامه دنپ طراحی و از خبرگان خواسته شد تا میزان تأثیرگذاری معیارها را در بازه ۰ تا ۴ (از ضعیف به قوی) نشان دهند. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش بر اساس گام‌های تکنیک دنپ اقدام شد.

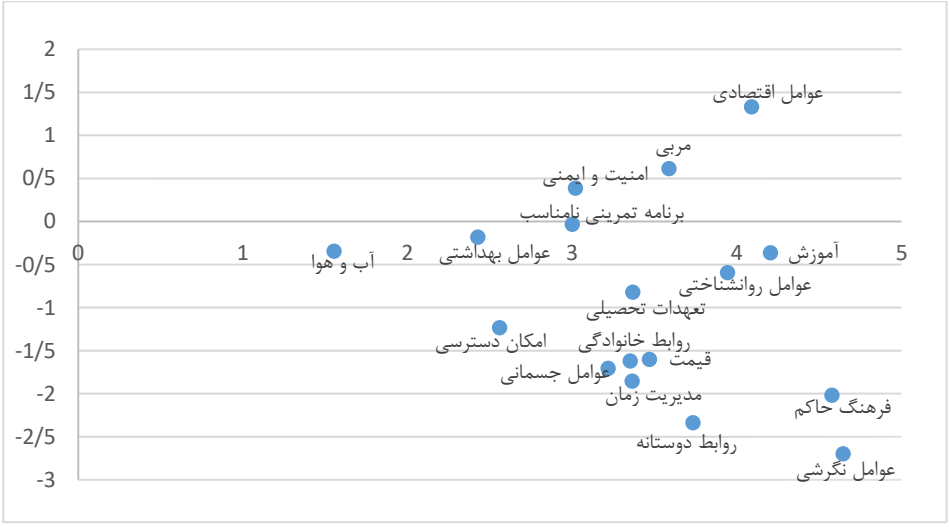
ابتدا ماتریس تأثیر مستقیم زیر معیارهای دیمتل تشکیل شد. سپس ماتریس تاثیر مستقیم نرمال شده با استفاده از نرمال سازی ماتریس تاثیر اولیه محاسبه شد. بعد از آن به ایجاد ماتریس یکه از طریق ماتریس نرمال پرداخته شد وبعد از تشکیل ماتریس یکه از طریق آن ماتریس معکوس محاسبه شد. در این مرحله ماتریس نرمال در ماتریس معکوس ضرب شد تا ماتریس T یا ماتریس Tc محاسبه شود. بعد از محاسبه‌ی ماتریس T یا ماتریس Tc میزان تأثیر پذیری و تأثیرگذاری زیر معیارها بررسی شد. برای انجام این کار باید میزان D و R را محاسبه می‌شد. بعد از محاسبه D + R و D – R الگوهای عوامل شناسایی شده رسم شد. در روش دیمتل آن‌هایی که بالای محور X هستند و D-R مثبت دارند تأثیرگذار و آن‌هایی که پایین محور X هستند و D-R منفی دارند تأثیرپذیر هستند. آن‌هایی که D+R بیشتری دارند (محور X) تعامل بیشتری با سایر عوامل دارند و در نتیجه اهمیت بیشتری دارند.

جدول ۴. ماتریس اولیه

ماتریس اولیه	A1	B2	C3	D4	E5	F6	G7	H8	I9	J10	K11	L12	M13	N14	O15	O16	Q17
A1	0.00	1.73	3.47	3.47	3.27	2.27	0.87	0.33	3.00	0.40	0.67	1.87	2.00	1.40	1.33	2.07	0.47
B2	2.60	0.00	3.00	2.47	2.20	2.40	1.20	0.33	1.73	2.67	0.33	1.13	2.73	0.60	0.47	2.13	0.73
C3	3.53	2.47	0.00	3.33	3.53	3.73	2.80	0.73	3.27	1.00	0.27	1.53	1.53	1.87	1.80	2.27	0.60
D4	3.40	1.20	3.33	0.00	1.93	2.67	1.40	0.20	2.40	0.33	0.20	0.60	1.47	1.93	0.93	1.00	0.67
E5	3.00	0.80	3.40	3.40	0.00	3.67	2.07	0.60	2.53	0.53	0.33	0.20	1.93	2.27	1.73	2.53	1.00
F6	1.60	0.73	2.87	3.47	2.00	0.00	0.47	0.20	1.73	0.20	0.20	0.33	2.00	0.60	1.80	3.00	0.20
G7	1.60	3.73	2.27	1.93	1.60	2.07	0.00	0.20	1.47	0.33	1.67	0.53	2.20	0.27	0.33	0.20	1.20
H8	0.47	1.47	2.40	1.27	0.20	0.60	1.87	0.00	1.47	2.13	2.60	0.53	2.13	0.20	0.87	2.33	0.53
I9	3.47	1.60	3.47	3.67	3.20	3.20	2.07	0.87	0.00	3.27	3.13	2.13	2.73	2.67	3.13	3.27	3.20
J10	0.60	0.20	0.87	1.67	0.40	0.20	0.87	0.27	0.33	0.00	2.87	0.87	2.13	1.60	3.40	3.07	2.60
K11	1.80	0.53	2.27	1.47	0.80	1.20	1.00	0.20	1.60	3.27	0.00	3.60	3.53	3.73	2.53	1.13	3.07
L12	2.67	3.87	3.33	0.60	0.27	1.13	0.20	0.47	2.00	0.20	2.73	0.00	3.13	1.07	0.80	0.53	1.93
M13	3.73	3.40	3.73	2.40	1.07	2.13	1.00	0.27	2.80	0.27	2.93	2.93	0.00	1.47	1.40	2.20	1.33
N14	3.07	2.93	3.60	3.00	0.80	1.93	0.80	0.33	2.47	0.60	3.00	3.07	3.93	0.00	1.20	3.07	2.60
O15	2.67	2.80	3.87	2.67	2.80	2.93	2.47	0.27	3.40	3.27	3.93	3.07	4.00	3.80	0.00	2.47	2.93
P16	1.33	0.80	2.53	2.53	1.53	3.20	1.27	0.20	2.20	2.20	2.07	1.73	2.87	0.80	0.60	0.00	0.53
Q17	2.40	3.67	2.87	2.33	0.20	1.47	2.27	0.20	1.67	1.80	3.07	1.80	2.93	0.87	1.27	1.00	0.00

جدول ۵. جمع D+R و D-R

عوامل	D+R	D-R
روانشناختی	۳/۹۴	-۰/۵۹
جسمانی	۳/۲۲	-۱/۷۱
نگرشی	۴/۶۵	-۲/۷۰
دوستانه	۳/۷۳	-۲/۳۳
خانوادگی	۳/۳۵	-۱/۶۲
تعهدات تحصیلی	۳/۳۷	-۰/۸۲
بهداشتی	۲/۴۳	-۰/۱۸
آب و هوا	۱/۵۵	-۰/۳۴
فرهنگ حاکم	۴/۵۷	-۲/۰۱
امکان دسترسی	۲/۵۶	-۱/۲۳
قیمت	۳/۴۷	-۱/۶۰
برنامه تمرینی	۳/۰۰	-۰/۰۳
آموزش	۴/۲۰	-۰/۳۶
مربی	۲/۵۹	۰/۶۱
عوامل اقتصادی	۴/۰۹	۱/۳۳
مدیریت زمان	۳/۳۶	-۱/۸۵
امنیت و ایمنی	۳/۰۲	۰/۳۸

شکل ۱ – الگوی تأثیرگذاری و تأثیرپذیری عوامل موثر بر ترک ورزش در کودکان استان اصفهان

نتایج بررسی الگو تاثیرگذاری و تاثیرپذیری نشان داد که عوامل اقتصادی (D-R=۱/۳۳)، مربی (D-R=-۰/۶۱)، امنیت و ایمنی (D-R=۰/۳۸) به ترتیب ازجمله عوامل تأثیرگذار هستند (هر چقدر D-R عاملی بزرگتر باشد میزان تاثیرگذاری آن بالاتر است) و عوامل نگرشی (D-R= -۲/۷۰)، روابط دوستانه (D-R= -۲/۳۳)، فرهنگ حاکم (D-R= -۲/۰۱)، مدیریت زمان (D-R=-۱/۸۵)، عوامل جسمانی (D-R= -۱/۷۱)، روابط خانوادگی (D-R= -۱/۶۲)، قیمت (D-R= -۱/۶۰)، امکان دسترسی (D-R=-۱/۲۳)، تعهدات تحصیلی (D-R= -۰/۸۲)، عوامل روانشناختی (D-R= -۰/۵۹)، آموزش (D-R= -۰/۳۶)، آب و هوا (D-R=-۰/۳۴)، عوامل بهداشتی (D-R= -۰/۱۸) و برنامه تمرینی نامناسب (D-R= -۰/۰۳) به ترتیب از جمله عوامل تأثیرپذیر هستند (هر چقدر D-R عامل در جهت منفی بزرگتر باشد میزان تاثیرپذیری آن بالاتر است). نتایج همچنین نشان داد که عوامل نگرشی به دلیل داشتن D+R بزرگتر (۴/۶۵) تعامل بیشتری با سایر عوامل دارد و در نتیجه اهمیت بیشتری نسبت به سایر عوامل دارد.

در ادامه به منظور اولویت‌بندی عوامل ماتریس نرمال شده‌ی TC محاسبه شد سپس ماتریس نرمال TC ترسپوز (یعنی جای سطر و ستون عوض شود) شد. بعد از آن ماتریس TD مانند ماتریس TC در بالا نرمال شد. در این مرحله ماتریس نرمال TD را ترسپوز (یعنی جای سطر و ستون عوض شود) شد. سپس ماتریس ترنسپوز TC در ماتریس ترنسپوز TD ضرب شد تا سوپر ماتریس وزن‌دار بدست آید. در این مرحله سوپر ماتریس وزن‌دار به توان رسید تا همگرا شود. برای این کار سوپر ماتریس وزن‌دار سه بار در خودش ضرب شد. بدین ترتیب وزن معیارها بدست آمد که بر اساس وزن‌های بدست آمده می‌توان معیارها را اولویت‌بندی نمود.

جدول ۶. ماتریس AHP

transpoz	A1	B2	C3	D4	E5	F6	G7	H8	I9	J10	K11	L12	M13	N14	O15	O16
A1	0.08	0.08	0.08	0.08	0.08	0.08	0.08	0.08	0.08	0.08	0.08	0.08	0.08	0.08	0.08	0.08
B2	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06
C3	0.09	0.09	0.09	0.09	0.09	0.09	0.09	0.09	0.09	0.09	0.09	0.09	0.09	0.09	0.09	0.09
D4	0.08	0.08	0.08	0.08	0.08	0.08	0.08	0.08	0.08	0.08	0.08	0.08	0.08	0.08	0.08	0.08
E5	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06
F6	0.07	0.07	0.07	0.07	0.07	0.07	0.07	0.07	0.07	0.07	0.07	0.07	0.07	0.07	0.07	0.07
G7	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04
H8	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
I9	0.07	0.07	0.07	0.07	0.07	0.07	0.07	0.07	0.07	0.07	0.07	0.07	0.07	0.07	0.07	0.07
J10	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04
K11	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05
L12	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05
M13	0.08	0.08	0.08	0.08	0.08	0.08	0.08	0.08	0.08	0.08	0.08	0.08	0.08	0.08	0.08	0.08
N14	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05
O15	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05
P16	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06
Q17	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04

جدول۷. گزارش وزن معیارهای اصلی پژوهش

معیارها	وزن معیار
عوامل نگرشی	۰/۰۹۳
روابط دوستانه	۰/۰۸۲
عوامل روانشناختی	۰/۰۷۹
آموزش	۰/۰۷۷
تعهدات تحصیلی	۰/۰۷۴
فرهنگ حاکم	۰/۰۷۱

مدیریت زمان	۰/۰۶۴
روابط خانوادگی	۰/۰۵۹
عوامل جسمانی	۰/۰۵۸
قیمت	۰/۰۵۱۵
مربی	۰/۰۵۱
برنامه تمرینی نامناسب	۰/۰۵۰
عوامل اقتصادی	۰/۰۴۸
عوامل بهداشتی	۰/۰۴۴
امنیت و ایمنی	۰/۰۴۳
امکان دسترسی	۰/۰۴۰
عوامل آب و هوا	۰/۰۱۲

همانگونه که مشاهده می‌شود در بین عوامل موثر بر ترک فعالیت‌های ورزشی توسط کودکان، به ترتیب عوامل نگرشی، روابط دوستانه، عوامل روانشناختی، آموزش، تعهدات تحصیلی، فرهنگ حاکم، مدیریت زمان، روابط خانوادگی، عوامل جسمانی، قیمت، برنامه تمرینی نامناسب، عوامل اقتصادی، عوامل بهداشتی، امنیت و ایمنی، امکان دسترسی و آب و هوا مهمترین عوامل موثر بر ترک فعالیت‌های ورزشی توسط کودکان استان اصفهان مطرح شدند.

بحث و نتیجه گیری:

تحقیق با توجه به اهمیت روز افزون ورزش و فعالیت‌های بدنی بر سلامتی جسمی و روحی کودکان و به تبع آن سلامت آینده جامعه، توجه به مشارکت کودکان در ورزش و حضور مستمر آن‌ها در فعالیت‌های ورزشی یکی از مسائل مهمی است که ذهن مسئولان را به خود مشغول کرده است و از آنجایی که میزان مشارکت در فعالیت‌های بدنی، همواره در نوسان است و ترک ورزش مسئله‌ای غیر قابل انکار است، در این تحقیق سعی شد تا با بررسی دلایل ترک فعالیت‌های ورزشی توسط کودکان استان اصفهان این معضل مورد بررسی قرار گیرد.

نتایج تحلیل یافته‌های بخش کمی که با مطالعه بر روی ۱۵ خبره در زمینه‌ی فعالیت‌های ورزشی و ورزش کودک انجام شد نشان داد، ترک ورزش در کودکان تحت تأثیر دو دسته عوامل اصلی قرار دارد: عوامل تاثیرگذار و عوامل تاثیرپذیر.

عوامل اقتصادی، نقش مربی و امنیت و ایمنی از مهم‌ترین عوامل تاثیرگذار شناخته شده‌اند که مستقیماً بر تصمیم کودکان برای ادامه یا ترک ورزش اثر می‌گذارند. به طور خاص، شرایط اقتصادی خانواده و کیفیت مربیگری نقش کلیدی در انگیزه و استمرار فعالیت ورزشی دارند. همچنین، تضمین امنیت و ایمنی محیط ورزشی، از پیش شرط‌های اساسی برای حفظ حضور کودکان در فعالیت‌های ورزشی است. در بین عوامل تأثیرگذار عوامل اقتصادی تأثیرگذارترین عامل بود زیرا میزان ضریب وزنی (۱/۳۳) یعنی R-D آن بزرگتر بود . همچنین، این عامل از عوامل فرهنگ حاکم، امکان دسترسی و قیمت تاثیر می‌پذیرد. این نتایج با مطالعه پیزانیلو و همکاران (۲۰۲۴) هم‌سویی بالایی دارد، چرا که آن‌ها نیز هزینه‌های بالای ورزش، نبود

حمایت خانواده و ناایمنی فضاهای ورزشی را از موانع اصلی ادامه فعالیت کودکان برشمرده‌اند. همچنین، پژوهش یزدان‌پرست و بادامی (۱۳۹۸) نیز مؤید تأثیرگذاری بالای عامل اقتصادی است، به‌ویژه در مورد پسران، که با یافته‌های تحقیق حاضر در اولویت دانستن مسائل مالی هم‌خوانی دارد. از سوی دیگر، نتایج پژوهش پیرجمادی و همکاران (۱۴۰۲) نیز با تمرکز بر نقش مربی، فرهنگ جامعه و ایمنی زیرساخت‌ها، به‌طور مستقیم با سه عامل کلیدی این تحقیق منطبق است. پژوهش کران و تمپل (۲۰۱۶) نیز اگرچه تمرکز خود را بیشتر بر عوامل درونی نظیر کاهش شایستگی ادراک شده و فشار تمرین گذاشته است، اما به‌طور غیرمستقیم به اهمیت نقش مربی و ساختار تمرینی اشاره دارد، که با بخشی از یافته‌های این تحقیق هم‌پوشانی دارد. با این حال، برخی از تحقیقات پیشین مانند مطالعه راولند و فریدسون (۱۹۴۴) با نتایج این تحقیق هم‌خوانی ندارند، زیرا تمرکز آن‌ها بر ترویج ورزش در سنین پایین و مزایای مشارکت است، بدون تحلیل عوامل بازدارنده. به همین ترتیب، پژوهش کوت و هی (۲۰۱۶) نیز بر جنبه‌های تربیتی و اجتماعی ورزش تأکید داشته و از دلایل ترک آن غافل مانده است. همین مسئله در مطالعه وانکل و برگر (۱۹۹۰) نیز مشاهده می‌شود، جایی که دیدگاهی مثبت‌نگر نسبت به مشارکت ورزشی ارائه شده و به موانع ساختاری و روانی مؤثر در کناره‌گیری کودکان توجهی نشده است.

عوامل اقتصادی شامل مشکلات و مسائل مالی از قبیل بی‌پولی و درآمد کم خانواده، تعطیل شدن باشگاه به دلیل مسائل مالی و هزینه نکردن مسئولین باشگاه‌ها برای ورزش کودکان است. امروزه با توجه به تحریم‌ها و افزایش سرسام آور هزینه‌ها در رفع نیازهای اولیه زندگی، توجه به نیازهای ورزشی کودکان بیش از پیش مورد بی‌توجهی و بی‌مهری قرار گرفته است و افزایش فشارهای مالی ادامه‌ی فعالیت‌های ورزشی کودکانی را مختل کرده است. در این میان عوامل فرهنگ حاکم بر جامعه، میزان دسترسی به امکانات ورزشی و هزینه‌های مرتبط با ورزش، به طور مستقیم و غیر مستقیم بر تصمیم خانواده‌ها و کودکان برای ادامه یا ترک فعالیت‌های ورزشی اثرگذار است، این عوامل به صورت درهم تنیده بخشی از چهارچوب اقتصادی پیرامون مشارکت ورزشی کودکان را شکل می‌دهد. در جوامعی که اولویت با آموزش رسمی یا فعالیت‌های غیر فیزیکی است ورزش ممکن است به عنوان یک فعالیت فرعی و پرهزینه در نظر گرفته شود، این نگرش فرهنگی می‌تواند منجر به کاهش سرمایه‌گذاری مالی و زمانی در ورزش کودکان شود. از طرفی دیگر، خانواده‌هایی که در مناطق فاقد زیر ساخت‌های ورزشی زندگی می‌کنند معمولاً با دشواری‌هایی مانند هزینه حمل و نقل، نبود فضای امن و مناسب و کمبود مربیان متخصص مواجه هستند. این موانع عملی با افزایش هزینه‌های ضمنی و کاهش سهولت دسترسی به عنوان بخشی از فشارهای اقتصادی تلقی می‌شوند و می‌توانند منجر به ترک ورزش در کودکان شوند. قیمت بالای ثبت نام در باشگاه‌ها خرید تجهیزات ورزشی و سایر هزینه‌های جانبی از مهم‌ترین موانع اقتصادی برای ادامه فعالیت ورزشی کودکان به شمار می‌رود. در خانواده‌هایی با درآمد پایین یا متوسط ورزش ممکن است به عنوان یک هزینه اضافی تلقی شود که در رقابت با نیازهای اساسی مانند آموزش تغذیه و بهداشت قرار دارد. این فشارهای مالی به ویژه در شرایط اقتصادی ناپایدار منجر به تصمیماتی مانند کاهش دفعات شرکت در فعالیت‌های ورزشی یا حتی ترک کامل ورزش توسط کودکان می‌شود.

به این منظور، برای کاهش نرخ ترک ورزش ناشی از مشکلات اقتصادی و عوامل تاثیرگذار بر آن پیشنهاد می‌شود، با طراحی برنامه‌های رسانه‌ای برای افزایش آگاهی والدین درباره فواید ورزش برای سلامت جسمی و روانی کودکان، گنجاندن مفاهیم ورزش و سبک زندگی سالم در کتب درسی، الگوسازی از ورزشکاران موفق برای ایجاد انگیزه در کودکان، ساخت و تجهیز مکان‌های ورزشی ارزان قیمت یا رایگان، استفاده بهینه از امکانات مدارس در خارج از ساعات آموزشی، ایجاد با شگاه‌های ورزشی سیار یا بین مدرسه‌ای در مناطق محروم، ارائه یارانه دولتی یا کمک‌های مالی به خانواده‌های درآمد، حمایت از باشگاه‌های مردمی و خیریه‌ها برای ارائه خدمات ورزشی، توسعه طرح‌هایی مثل ورزش رایگان آخر هفته در سطح محله‌ها به حل این معضلات تاثیرگذار بر ترک ورزش کودکان کمک کرد.

در مقابل، عواملی مانند عوامل برنامه تمرینی نامناسب، عوامل بهداشتی، آب و هوا، آموزش، عوامل روانشناختی، تعهدات تحصیلی، امکان دسترسی، قیمت، روابط خانوادگی، عوامل جسمانی، مدیریت زمان، فرهنگ حاکم، روابط دوستانه و عوامل نگرشی عوامل تاثیرپذیر محسوب می‌شوند. نتایج همچنین نشان داد که عوامل نگرشی تأثیر پذیرترین عوامل در جهت ترک ورزش کودکان هستند زیرا میزان ضریب وزنی (۲/۷۰-) یعنی R-D آن کمترین بود و سایر عوامل به شدت بر نگرش کودکان تأثیر می‌گذارد. . این یافته با برخی از مطالعات پیشین هم‌راستا و با برخی دیگر کمتر سازگار است. از میان مطالعات هم‌خوان، پژوهش کران و تمپل (۲۰۱۶) شایان توجه است. آن‌ها بیان می‌کنند که درک پایین از شایستگی، فشار بیش از حد، و ساختار نامناسب تمرین می‌تواند منجر به شکل‌گیری نگرش منفی و در نهایت ترک ورزش شود. این نگاه با یافته اخیر مبنی بر اثرپذیری نگرش از سایر عوامل کاملاً مطابقت دارد. همچنین، پژوهش پیرجمادی و همکاران (۱۴۰۲) نیز با بررسی عواملی مانند فرهنگ جامعه، سبک مربی‌گری و زیرساخت‌های موجود به شکل غیرمستقیم به تأثیر این متغیرها بر نگرش کودک پرداخته و نتیجه‌گیری مشابهی ارائه کرده است. در همین راستا، مطالعه پیزانیلو و همکاران (۲۰۲۴) نیز به مواردی چون فشار تحصیلی، مشکلات خانوادگی، و امنیت ضعیف اشاره می‌کند که همگی می‌توانند بر نگرش کودکان نسبت به ورزش تأثیر منفی بگذارند. این هم‌خوانی در سطوح روان شناختی و اجتماعی قابل‌تأمل است. از سوی دیگر، برخی مطالعات مانند تحقیق راولند و فریدسون (۱۹۴۴)، وانکل و برگر (۱۹۹۰) و کوت و هی (۲۰۱۶) بیشتر بر جنبه‌های مثبت مشارکت ورزشی مانند توسعه شخصیت، رشد اجتماعی و عادات سالم متمرکز بوده‌اند و به عوامل بازدارنده یا نگرش‌های منفی کودک نسبت به ورزش نپرداخته‌اند. این مطالعات بیشتر فرض را بر آن گذاشته‌اند که کودک به طور طبیعی ورزش را دوست دارد و ترک آن غیرعادی یا ناشی از شرایط نادر است. بنابراین، با رویکرد این تحقیق که نگرش را یک متغیر ثانویه و اثرپذیر اما حیاتی می‌داند، هم‌راستا نیستند.

تحلیل یافته‌های حاصل از پژوهش نشان می‌دهد، عزت‌نفس پایین، اضطراب، ترس از شکست یا تجربه‌های منفی از مسابقات می‌تواند نگرش منفی نسبت به ورزش ایجاد کند و اگر کودک احساس کند در ورزش موفق نیست یا از سوی مربی یا هم تیمی‌ها طرد شود، احتمال ترک ورزش افزایش می‌یابد. درد، آسیب دیدگی یا ضعف در آمادگی جسمانی می‌تواند باعث کاهش تمایل کودک به ادامه ورزش شود، همچنین تفاوت‌های رشدی و جسمانی بین همسالان ممکن است احساس ناتوانی یا ناکامی در کودک ایجاد کند. فقدان تشویق فشار بیش از حد یا بی‌تفاوتی خانواده می‌تواند منجر به نگرش منفی نسبت به ورزش

شود همچنین دو ستی با هم‌سالانی که ورزش نمی‌کنند، انگیزه کودک را کاهش می‌دهد. برخی خانواده‌ها و مدارس ممکن اســت ورزش را مانعی برای موفقیت تحصــیلی بدانند، فشــار برای تمرکز بیشــتر بر درس‌ها می‌توانند منجر به کاهش اولویت ورزشی در زندگی کودک شود، بیماری‌های مزمن، ضعف سیستم ایمنی یا مشکلات تغذیه می‌تواند کودک را از مشارکت منظم در ورزش باز دارد، نگرانی‌های مربوط به سلامت ممکن است به نگرش منفی نسبت به فعالیت بدنی منجر شود، در مناطق با هوای بسیار گرم سرد یا آلوده شرایط محیطی می‌تواند در بلند مدت بر نگرش کودکان به ورزش تاثیر منفی بگذارد،در جوامعی که ورزش اهمیت کمتری دارد یا برای دختران و پســران به شــکل نابرابر ارزش گذاری می‌شــود ممکن اســت نگرش کودکان نسبت به ورزش منفی با شد دودیت مالی بر نگرش کودکان نیز اثر می‌گذارد به ویژه زمانی که احساس کند ادامه ورزش برای خانواده‌اش بار مالی دارد، برنامه‌های غیر جذاب خشــک یا بیش از حد رقابتی می‌توانند باعث بی‌علاقگی کودکان شوند مربیان فاقد مهارت‌های ارتباطی و آموزشی با رفتارهای سختگیرانه یا تبعیض آمیز می‌توانند در کودکان احساس طرد، ترس یا شکست ایجاد کنند. ضعف در مهارت مدیریت زمان می‌تواند منجر به ترک ورزش شــود نبود امنیت در مســیر رفت و آمد به باشــگاه یا ترس از آســیب در هنگام ورزش می‌تواند انگیزه ادامه ورزش را کاهش دهد.

نتایج همچنین نشان داد که عوامل نگرشی تعامل بیشتری با سایر عوامل دارد زیرا D+R بزرگتری دارد و در نتیجه مهم‌ترین عامل برای کناره‌گیری کودکان از ورزش است و باید به عنوان امری مهم در نظر گرفته شــود. همچنین در اولویت‌بندی عوامل شــناســایی شــده نیز عوامل نگرشــی مهم‌ترین عامل در کناره‌گیری کودکان از فعالیت‌های ورزشــی بود. این نتیجه با برخی از پژوهش‌های پیشــین هم‌خوانی دارد. برای نمونه، مطالعه کران و تمپل (۲۰۱۶) با تأکید بر عواملی مانند کاهش انگیزه، فشــار روانی و کاهش احســاس شایستگی، به‌طور غیرمستقیم به همین مسئله اشاره دارد؛ یعنی عواملی بیرونی باعث شکل‌گیری نگرش منفی در کودک شده و این نگرش، تصمیم به کناره‌گیری را تقویت می‌کند. همچنین پژوهش ولا و همکاران (۲۰۲۰) نیز بر تجربه‌های روانی منفی، لذت پایین، یا فشار بیش از حد به‌عنوان زمینه‌ساز ترک ورزش تأکید داشته‌اند که می‌تواند در قالب نگرش منفی کودک نسبت به ورزش تفسیر شود. همچنین مطالعه پیزانیلو و همکاران (۲۰۲۴)، با شــناســایی عواملی مانند فشــار تحصــیلی، نبود حمایت، هزینه بالا و ناامنی محیطی، به‌خوبی نشان می‌دهد که مجموعه‌ای از عوامل زمینه‌ساز، در نهایت بر تمایل و نگرش کودک اثر گذاشته و به ترک ورزش منتهی می‌شــوند. در این نگاه، نگرش کودک به ورزش متغیر میانی و تقویت‌کننده روند کناره‌گیری اســت، که با نتیجه تحقیق حاضــر تطابق کامل دارد. از ســوی دیگر، برخی از پژوهش‌ها با این نتیجه هم‌خوانی ندارند یا به‌طور مســتقیم به جایگاه نگرش به‌عنوان عامل اصــلی یا محوری نپرداخته‌اند. به‌عنوان نمونه، مطالعه راولند و فریدسون (۱۹۴۴) یا وانکل و برگر (۱۹۹۰) بیشتر تمرکزشان بر اثرات مثبت ورزش بر رشد شخصیت و مهارت‌های اجتماعی بوده و از دلایل احتمالی کاهش مشارکت یا نگرش‌های منفی غافل مانده‌اند. در این دیدگاه، فرض بر این است که نگرش کودک نسبت به ورزش ذاتاً مثبت است، مگر آنکه دلیل جسمانی یا ساختاری روشنی برای ترک وجود داشته باشد؛ بنابراین، در این مدل‌ها نگرش در مرکز تعامل عوامل قرار ندارد. همچنین تحقیق کوت و هی (۲۰۱۶) نیز بیشــتر به الگوهای مشــارکت موفق در

ورزش پرداخته و نگاه کم‌تری به زمینه‌های شکل‌گیری نگرش منفی داشته است. از این رو، جایگاه نگرش به‌عنوان عامل محوری در آن‌ها دیده نمی‌شود و با یافته اخیر شما هم‌راستا نیستند.

بر اساس تحلیل یافته های بدست آمده شاید بتوان گفت که تعامل بیشتر نگرش با سایر عوامل نشان از این دارد که عوامل نگرشی بیشتر از آنکه عامل مستقیم ترک ورزش باشند، به عنوان مرکز پردازش روانی اثر سابر عوامل عمل می‌کنند. و دلیل اولویت اصلی بودن این عامل، نقش تصمیم‌گیرنده و جهت‌دهنده نگرش در برابر سایر محرک‌ها است. کودکی که نگرش مثبت به ورزش دارد، ممکن است با وجود موانع اقتصادی یا محدودیت‌های محیطی، همچنان در فعالیت‌های ورزشی باقی بماند. در مقابل، نگرش منفی می‌تواند حتی بهترین امکانات را بی‌اثر کند.

با توجه به تقش کلیدی نگرش، برنامه‌های مداخله‌ای برای کاهش ترک ورزش در کودکان باید بیش از پیش بر تغییر نگرش متمرکز شوند. بنابراین پیشنهاد می‌شود، با استفاده از مربیان آموزش دیده و دارای مهارت ارتباطی برای ایجاد تجربه مثبت از ورزش، طراحی برنامه‌های شاد، متنوع و متناسب با نیازهای سنی و شخصیتی کودکان، اجرای برنامه‌های روانشناختی برای تقویت عزت نفس، انگیزش درونی و هدف گذاری در کودکان و جلب مشارکت خانواده در برنامه‌های ورزشی جهت افزایش حمایت عاطفی و تشویق گرانه نگرش مثبت نسبت به ورزش را ترویج داده و از ترک ورزش کودکان جلوگیری شود.

در نهایت، این مطالعه نشان داد که مقابله با ترک ورزش در کودکان مستلزم رویکردی جامع، بین رشته‌ای و چند سطحی است که همزمان به عوامل فردی، محیطی، اجتماعی و اقتصادی توجه داشته باشد. تنها با در نظر گرفتن این تعاملات پیچیده و اقدام هماهنگ میان والدین، مربیان، مدارس، نهادهای دولتی و رسانه‌ها می‌توان نرخ مشارکت ورزشی کودکان را افزایش داد و زمینه ساز رشد نسلی سالم‌تر، شاداب‌تر و پویاتر در آینده شد. بنابراین، به محققان در این زمینه پیشنهاد می‌شود که تاثیرات روانشناختی بعد از خروج ورزش در کودکان را مورد بررسی قرار دهند. زیرا یکی از مسائلی که می‌تواند به این موضوع مهم کمک کند بررسی شرایط روانی کودکان بعد از ترک ورزش است که می‌تواند به تصمیم‌گیری کودکانی که در ورزش حضور دارند اما قصد ترک آن را دارند کمک کند. همچنین تحلیل تطبیقی عوامل موثر بر ترک ورزش در کودکان دختر و پسر که می‌تواند به شناسایی موانع خاص برای هر جنسیت و سیاست‌گذاری‌های هدفمند برای آن کمک کند.

محدودیت‌های پژوهش:

محدودیت‌های این پژوهش با توجه به ماهیت موضوع، روش شناسی و نمونه مورد مطالعه می تواند در چند سطح مورد توجه قرار گیرد. از جمله این موارد شامل، محدودیت در جامعه آماری پژوهش که صرفا کودکان ۷ تا ۱۲ سال استان اصفهان بودند و تعمیم آن به سایر استان‌ها یا گروه‌های سنی دیگر ممکن است با دقت همراه نباشد. کودکان ممکن است توانایی محدودی در بیان احساسات، دلایل و تجربیات خود داشته باشند یا درک درستی از سوالات پژوهش نداشته باشند. بیشتر داده‌ها بر پایه خوداظهاری کودکان و نظرات خبرگان به دست آمده اند که می‌تواند دقت و عینیت نتایج را کاهش دهد. این نوع داده‌ها دچار سوگیری ادراکی یا حافظه‌ای هستند.

تشکر و قدردانی

نویسنده بر خود لازم می‌داند از کلیه سازمان‌ها، ادارات، افراد و گروه‌هایی که در انجام پژوهش همکاری داشـــته‌اند تشـــکر و قدردانی نماید. همچنین از داوران محترم به خاطر ارائه نظرهای ســـاختاری و علمی سپاسگزاری می‌شود.

References

Johnson, J. A. (2012). Understanding the thoughts and attitudes related to participation in youth sports. PCOM Psychology Dissertations Paper 225.

Azar. A, KHosravani, F, Jalali, R,.(2013). Soft Operational Research, Issue 1, Industrial Management Organization publishing, Tehran, pp. 323-336. (In Persian).

Anderson-Butcher, D. (2019). Youth sport as a vehicle for social development. Kinesiology Review, 8(3), 180–187. https://doi.org/١٠,١١٢٣/kr.٢٠١٩-٠٠٢٩.

Back J, Johnson U, Svedberg P, McCall A, Ivarsson A. Drop-out from team sport among adolescents: a systematic review and meta-analysis of prospective studies. Psychol Sport Exerc. (2022):102205. doi: 10.1016/j.psychsport.2022.102205

Babaei Zarch. GH; Salehi. H.(2020). Examining the Motivational Barriers to Youth Sport: A Qualitative Study. Research in sport management & motor behavior, 10(20): 63 -79.

Batista, M.B., Romanzini, C.L.P., Barbosa, C.C.L., Blasquez Shigaki, G., Romanzini, M., & Ronque, E.R.V. (2019). Participation in sports in childhood and adolescence and physical activity in adulthood:A systematic review. Journal of Sports Sciences, 37(19), 2253–٢٢٦٢.https://doi.org/١٠,١٠٨٠/٠٢٦٤٠٤١٤,٢٠١٩,١٦٢٧٦٩٦.

Bazargan, Abbas. (2012). An Introduction to Qualitative Research Methods and Mixed Approaches in Behavioral Sciences, Third Edition, Tehran, Didar Publishing House, pp. 159-170. (In Persian).

Balish, S.M., McLaren, C., Rainham, D., & Blanchard, C. (2014). Correlates of youth sport attrition: A review and future directions.Psychology of Sport and Exercise, 15, 429–439. https://doi.org/١٠,١٠١٦/j.psychsport.٢٠١٤,٠٤,٠٠٣.

Battaglia, A., Kerr, G., & Tamminen, K. (2022). A grounded theory of the influences affecting youth sport experiences and withdrawal patterns. Journal of Applied Sport Psychology, 34(4), 780–802. https://doi.org/۱۰,۱۰۸۰/۱۰٤۱۳۲۰۰,۲۰۲۱,۱۸۷۲۷۳۲.

Camiré, M., Newman, T.J., Bean, C., & Strachan, L. (2022). Reimaginingpositive youth development and life skills in sport through a socialjustice lens. Journal of Applied Sport Psychology, 34(6), 1058–۱۰۷٦.https://doi.org/۱۰,۱۰۸۰/۱۰٤۱۳۲۰۰,۲۰۲۱,۱۹۵۸۹۵٤.

Chaput J-P, Després J-P, Bouchard C, Tremblay A.2020. Association of sleep duration with type 2 diabetes and impaired glucose tolerance. Diabetologia. 2007;50:2298-304.

Corrales, Daniel & Olaya-Cuartero, Javier. (2022). Analysis of school-age dropout in endurance sports: a systematic review. Journal of Physical Education and Sport. 22. 311-320. 10.7752/jpes.2022.02040.

Cote, J., and Hay, J. 2002. “Children’s Involvement in Sport: A Developmental Perspective.”Psychological

Côté J, Lidor R, Hackfort D. ISSP position stand: to sample or to specialize? Seven postulates about youth sport activities that lead to continued participation and elite performance. Int J Sport Exerc Psychol. (۲۰۰۹) ۹(۱):۷–۱۷. doi: ۱۰,۱۰۸۰/۱٦۱۲۱۹۷X. ۲۰۰۹,۹٦۷۱۸۸۹.

Crane, J, Temple, V. (2016). Factors related to dropout from sport among children and adolescents: A systematic review, School of Exercise Science, Physical and Health Education; University of Victoria. PP: 339-340.

Crane, Jeff & Temple, Viviene. (2015). A systematic review of dropout from organized sport among children and youth. European Physical Education Review. 21. 114-131. 10.1177/1356336X14555294.

Cobley, S., & Moulds, K. (2023). The child and adolescent sport dropout problem: Could modifying the coaching micro-system climate help? In M. Toms & R. Jeanes (Eds.), Routledge handbook of coaching children in sport (pp. 260–273). Routledge.

Dangi, T., & Witt, P. A. (۲۰۱٦). Why children/youth drop out of sports. Sequor Youth Development Initiative, ۱–۷.

Eitzen D. S., & Sage, G. H. (2009). Sociology of North American sport. Boulder, CO: Paradigm Publishers .Foundations of Sport, ٤٨٤-٥٠٢.

Eime RM, Young JA, Harvey JT, Charity MJ, Payne WR. A systematic review of the psychological and social benefits of participation in sport for adults: informing development of a conceptual model of health through sport. Int J Behav Nutr Phys Act. (2013) 10(1):135. doi: 10.1186/1479-5868-10-135

Fraser-Thomas, J., Falcão, W., & Wolman, L. (2016). Understanding take-up, drop-out and drop-off in youth sport. In K. Green & A. Smith (Eds.), Routledge handbook of youth sport (pp. 227–242). Routledge.

from:
http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/148114/1/9789241564854_eng.pdf?ua=1.

Ghadimi, Bahram. 2016. Meta-analysis of sports studies in the field of public sports. Pages 220-286, Public Sports and Tehrani Citizens, First Edition, Society and Culture Publications, Tehran .(In Persian).

Holt NL, Neely KC, Slater LG, Camiré M, Côté J, Fraser-Thomas J, et al. Agrounded theory of positive youth development through sport based on results from a qualitative meta-study. Int Rev Sport Exerc Psychol. (2017) 10(1):1–49.doi: 10.1080/1750984X.2016.1180704

Hebert, J.J., Klakk, H., Møller, N.A., Møller, C., Wedderkopp, G.A., & Lars, N. (2017). The prospective association of organized sports participation with cardiovascular disease risk in children (the CHAMPS study-DK). Mayo Clinic Proceedings, 92(1), 57–65. https://doi.org/10.1016/j.mayocp.2016.08.013

Janssen, I., & LeBlanc, A. G. (2010). Systematic review of the health benefits of physical activity and fitness in school-aged children. International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity, 7, 40. doi:10.1186/1479-5868-7-40.

Kokli, J. (2016). Sports in Society 1 and 2. Translated by Bahram Ghadimi, Bamdad Ketab Publications. Tehran. pp. 153-178. (In Persian).

Krustrup P, Mohr M, Steensberg, A. Bencke, J. Kjaer, M. Bangsbo, J. 2006. Muscle and blood metabolites during a soccer game: implications for sprint performance. Med Sci Sports Exerc. 38(6):1165-74.

Logan, K., Cuff, S., LaBella, C.R., Brooks, M.A., Canty, G., Diamond, A.B., Hennrikus, W., Moffatt, K., Nemeth, B.A., Pengel, K.B., Peterson, A.R, & Stricker, P.R. (2019). Organized sports for children, preadolescents, and adolescents. Pediatrics, 143(6), 1–20.

Molinero, Olga. Salguero, Alfonso. Tuero-del-Prado, Concepción. 2006. Dropout reasons in young Spanish athletes: relationship to gender, type of sport and level of competition. Journal of Sport Behavior,Vol.29, No.3. p.p: 255-269.

Marinho D, Moutao J, Vitorino A, Antunes R, Cid L. Reasons for dropout in swimmers, differences between gender and age and intentions to return to competition. J Sports Med Phys Fitness. (2018) 58(1–2):180–92. doi: 10.23736/S0022-4707.17.06867-0

Parsamehr, Mehraban. 2011. Investigating the motivations associated with continuous participation in sports activities among physical education students. Case study: Physical education students at Yazd University. Journal of Sports Management and Movement Behavior. Volume 7. Number 13. pp. 93-106. (In Persian).

Pfeiffer, K.A., & Wierenga, M.J. (2019). Promoting physical activity through youth sport. Kinesiology Review, 8(3), 204–210.

Pirjamadi, S., Aminzadeh, R., Mahmoudi, A., & Hemat yar, Z. (2023). Identifying the Solutions and Consequences of Preventing Students From Hating and Leaving the Sports. Journal of Sports and Motor Development and Learning, 15 (3),5-17. (In Persian).

Rivandi. F; Noorbakhsh, M; Kohandel. M; Noorbakhsh, P (2023). Meta-analysis of factors and barriers affecting Iranian students' participation in sports activities. trategic Studies of Sports and Youth.

Sobhani. A; Andam, Zarifi. M. (2015), Study and prioritizing the factors and barriers to sport participation of Disabled people of Ahvaz city, Organizational Behavior Management in Sport Studies, Vol. 2, No.6, Summer 2015, Pp: 41-48

Pisaniello A, Figus A, Digennaro S and Spulber D (2024) Determining factors of sports dropout of young scholars: a cross-sectional analysis in the 8–13 year age group. Front. Sports Act. Living 6:1330346. doi: 10.3389/fspor.2024.1330346

Rowland T.W. & Freedson P.S. (۱۹۹٤) “Physical activity, fitness, and Health in children: close look” Jurnal of the American Academy of Pediatrics., Vol. 93 No. 4, pp. 669 -672.

Sáez, Iker. Solabarrieta Eizaguirre, Josu. Rubio, Isabel. 2021. Motivation for Physical Activity in University Students and Its Relation with Gender, Amount of Activities, and Sport Satisfaction. Sustainability 2021,13, 3183.

Safiri, Khadija, Modiri, Fatemeh, (2010). Gender Differences in Leisure Time, Social Analysis of Order and Inequality, No. 59, pp. 1-25. (In Persian).

Stewart A Vella,1 Matthew J Schweickle,2 Jordan T Sutcliffe, 2020, Prevalence of drop-out from organised extracurricular sports and associations with body fat percentage during childhood and adolescence, BMJ Open Sport & Exercise Medicine 6:e000751.

Wagnsson S, Gustafsson H, Libäck J, William Podlog L. Lessons learned from a multi-level intervention program to reduce Swedish female floorballers’ dropout rate. J Sport Psycho Action. (2021) 12:226–44. doi: 10.1080/21520704.2020.1850576

Vallence, A.M., Hebert, J., Jespersen, E., Klakk, H., Rexen, C., &Wedderkopp, N. (2019). Childhood motor performance is increased by participation in organized sport: The CHAMPS Study-DK. Scientific Reports, 12(9), Article 18920.

Vella, S.A., Gardner, L.A., Swann, C., & Allen, M.S. (2019). Trajectories and predictors of risk for mental health problems throughout child- hood. Child and Adolescent Mental Health, 24(2), 142–148.

Wankel, M.L., and Berger, B. 1990. “The Psychological and Social Benefits of Sport and Physical Activity.”Journal of Leisure Research22: 167-82.

Woods, R.A., & Butler, B.N. (2021). Social issues in sport (4th ed.).Human Kinetics.

World Health Organization. (2014). Global status report on non-communicable diseases. Retrieved

Yazdanparast, Yalda and Badami, Rukhsareh. (2019). Prioritizing factors affecting quitting team sports in adolescents based on gender. Sport Psychology Volume 11, Issue 1 - Serial Number 1. pp. 58-71.

Zare Abdansari. M; nobakht. F; Moharramzade. M; Aziziyan. N; (2023). Identifying the strategies and consequences of performing sports activities in preschool children. Quarterly Journal of Early Childhood Health and Education. Third year, fourth consecutive issue (10).